

Kukkoló társadalom – avagy mit lát a Mikulás a virtuális ablakunkból?

Dr. Székely Iván
OSA Archivum, BME
szekelyi@ceu.hu

Jövőkép, BME
2010. december 7.

A jelenség

Ki figyel meg kit?

- Egyenlő helyzetben lévő felek egymást, saját akaratukból?
- Az erősebb a gyengébbet?
- A Nagy Testvér a kistestvéreket?
- A Kis Testvérek a még kisebbeket?
- Mindenki mindenkit?

Mitől „megfigyelés” (*surveillance*) ?

- Információs aszimmetria (a megfigyelő az erősebb)
- Titkos (vagy nem átlátható)
- Nem kívánt (vagy nem kérdezik)
- ...

Megfigyelés \neq észlelés

Megfigyelés \neq átláthatóság

Megfigyelés \neq nyilvánosság

Példák

- Google StreetView
- Latitude (People Tracker)
- profilírozás
- LBS
- biztonsági kamerák
- automatikus arcfelismerő rendszerek
- deep packet inspection
- webpoloskák
- spyware
- ...

→ *Jó ez vagy rossz?*

Káros ~~mellék-~~^{fő-}hatások

- „dinamikus árazás”
- hatalmi eltolódás
- identitáslopás
- social sorting
- a piac torzulása
- spam
- ...

Az okok

- A technológia (amely nem semleges...)
- Üzleti érdekek
- Igazgatási-politikai érdekek
- Hatalmi érdekek
- „New Penology”
- Az „aktuárius társadalom” víziója
- Fogyasztói attitűdök
- Reklámpszichológia
- ...

Illúziók

- A technika megoldja a társadalmi problémákat
- Összehuzalozott/kibernetikus/digitális társadalom
- „Informatikailag vezérelt” társadalom [államtitkár]
- Van „jó ember” és „rossz ember”

Társadalomkép

Szavanna modell vagy méhkaptár modell?

nagyközösségi (össztársadalmi) szerepkiosztás
egységes szabályrendszer
közös célok
alacsony szabadságfok (központosított rend)

automatikus szankciórendszer a „rosszak” ellen

kiscsoportos szerepkiosztás
többféle szabályrendszer
rivalizálás és kölcsönös függőség
magas szabadságfok (elosztott rend)
a „rosszak” maguktól kihullanak

Érvek

- költségcsökkentés (az adatvédelem rontja az üzletet)
- versenyelőny (többet tudunk rólad, mint a versenytársaink)
- hatékonyság (a társadalom *igazgatandó*)
- jóléti szolgáltatások, pozitív diszkrimináció (tudnunk kell, ki vagy)
- anti-terrorizmus (aki nem jár a tilosban, „nincs félnivalója”)
- az emberek „akarják”
- csak a gép gyűjti, mi nem vagyunk kíváncsiak rá
- hogy képzeled, hogy ingyen internetet kaphatsz?
- van valami titkolnivalód?!

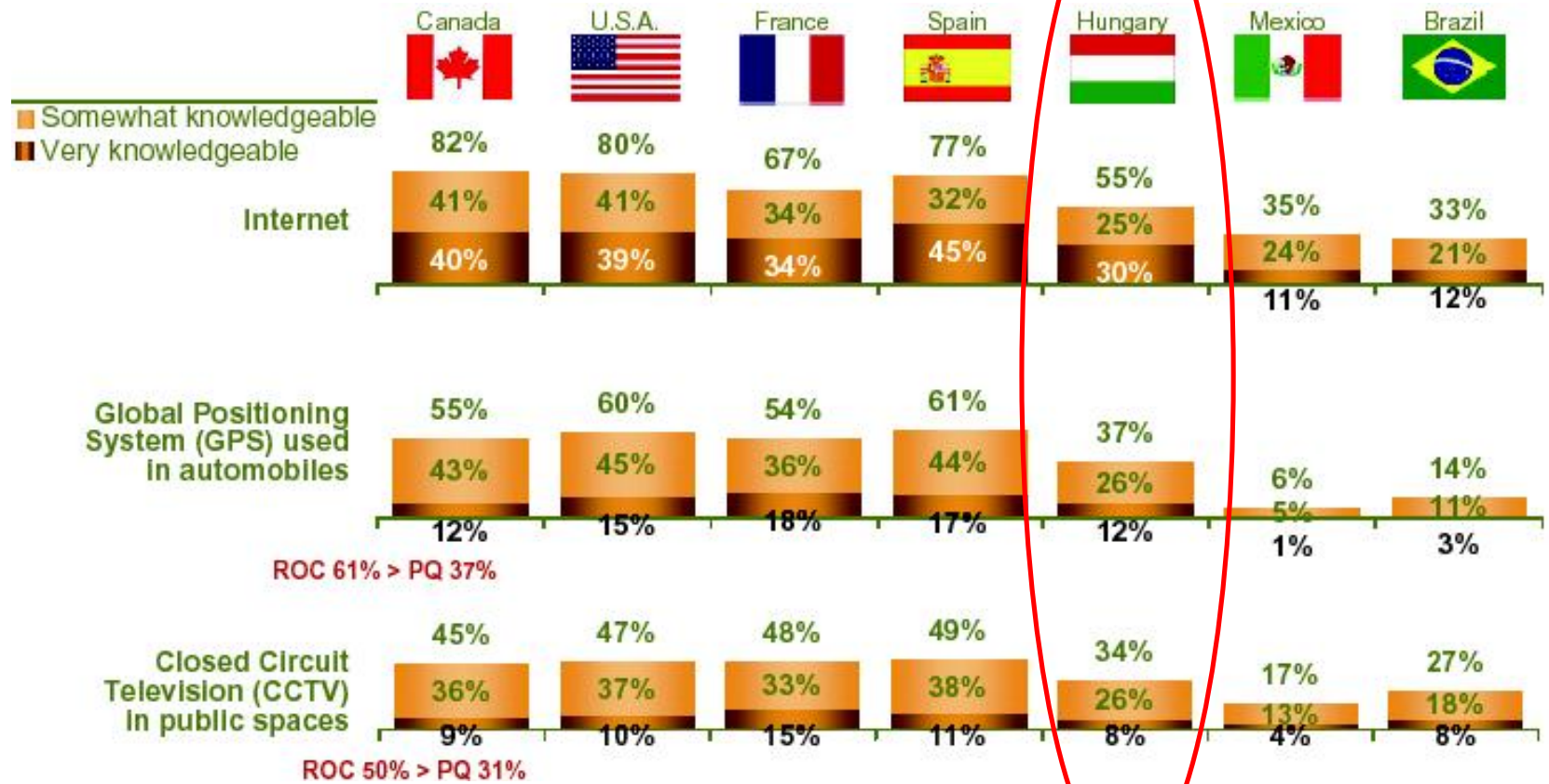
Közvélemény

Mit gondolnak erről az emberek?

→ GPD survey – magyar adatok nemzetközi összehasonlításban

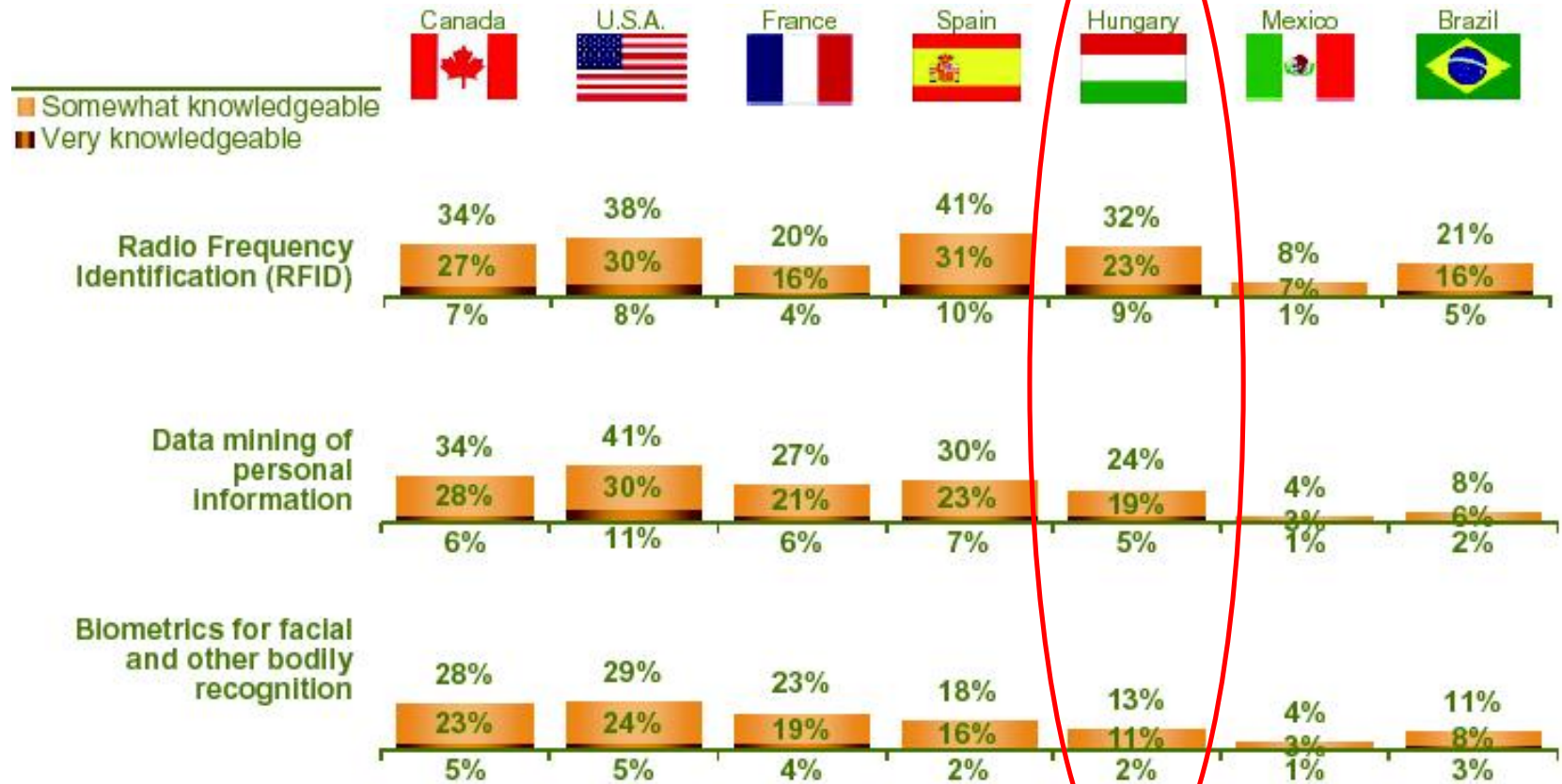
Közvélemény

[Ismeri a megfigyelés technológiáit?]

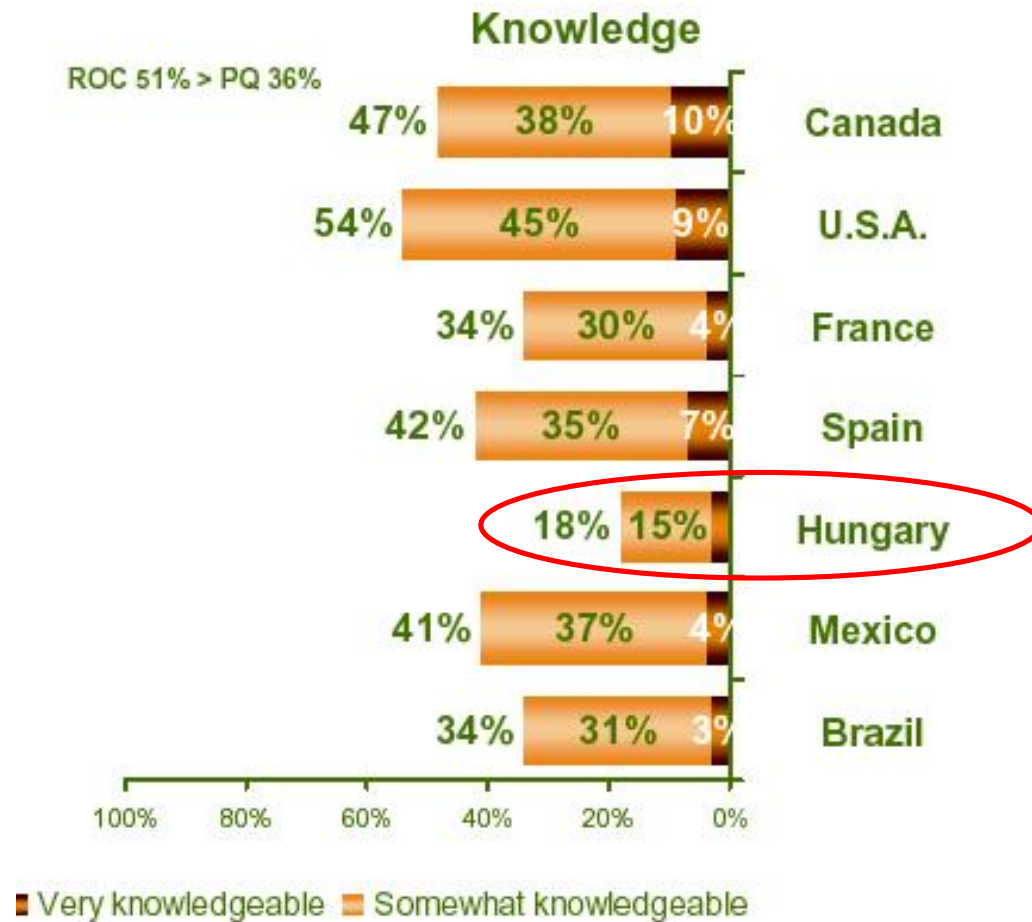
Közvélemény

[Ismeri a megfigyelés technológiáit?]

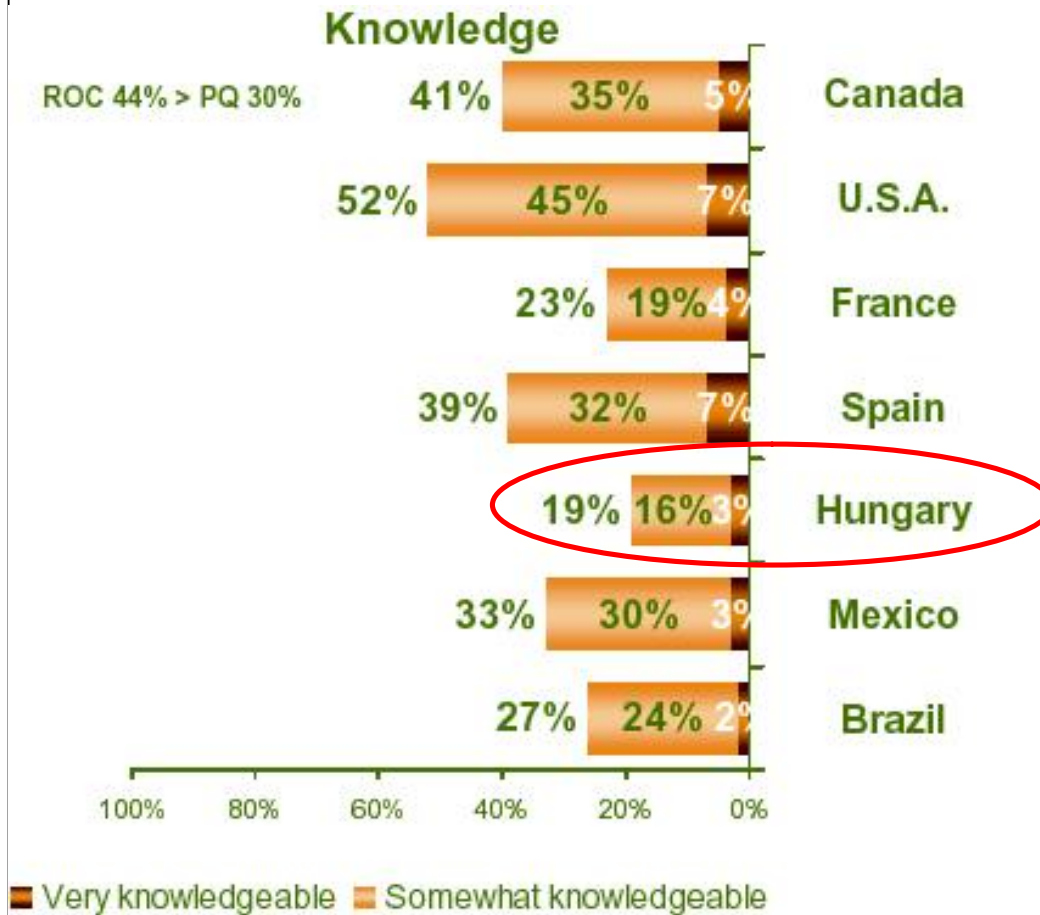
Közvélemény

[Ismeri az adatvédelmi törvényeket? (közszektor)]

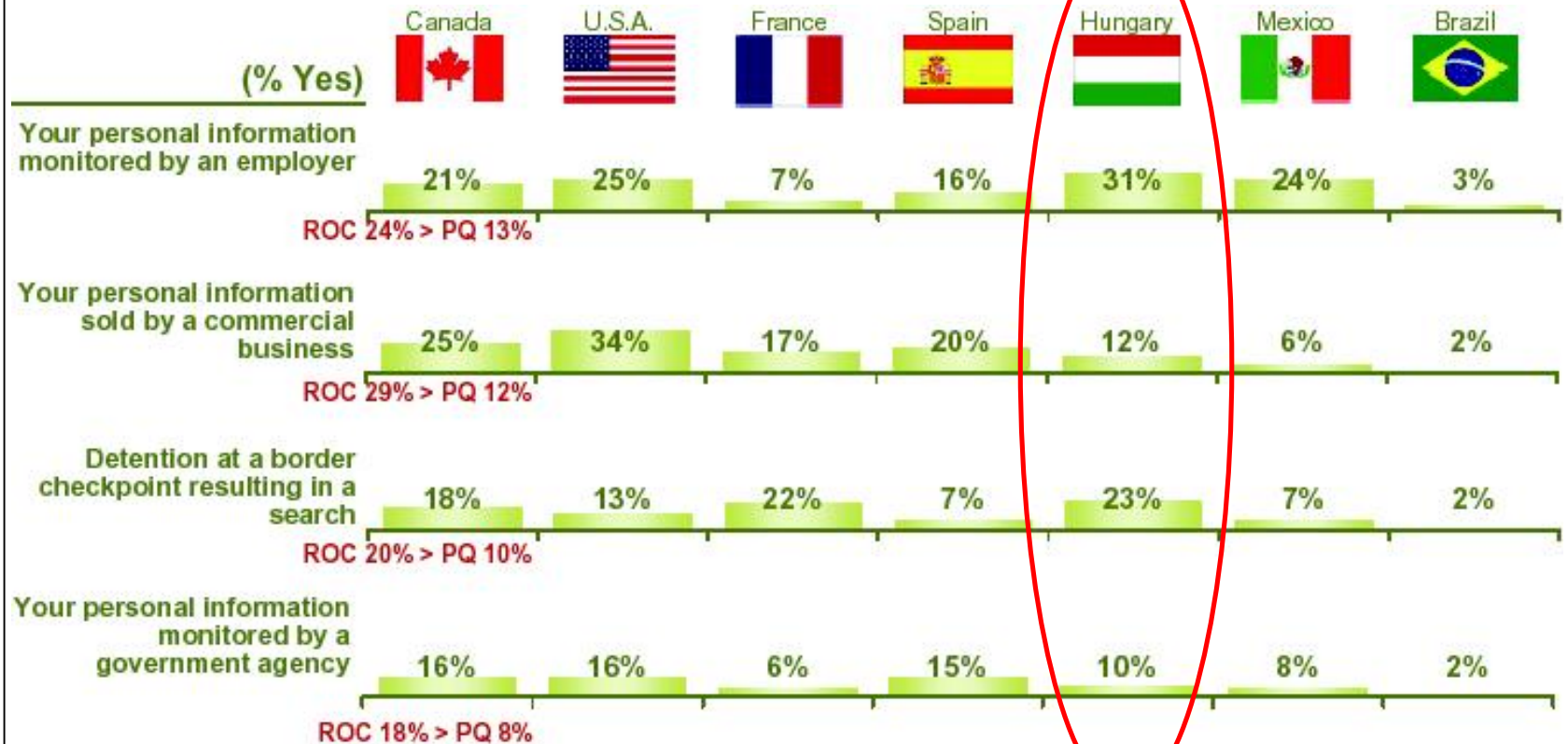
Közvélemény

[Ismeri az adatvédelmi törvényeket? (magánszektor)]

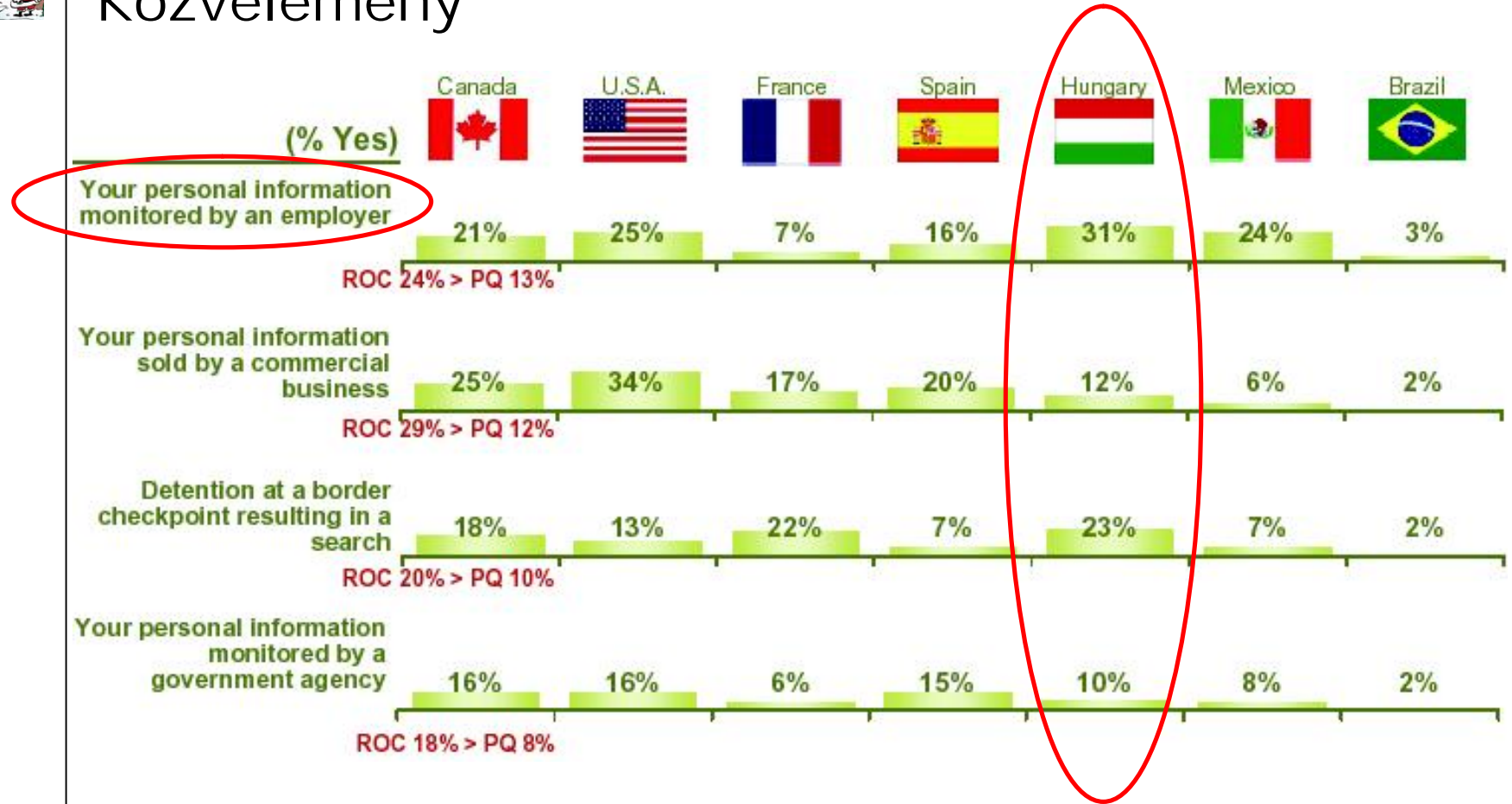
Közvélemény

[Megtörtént már Önnel?]

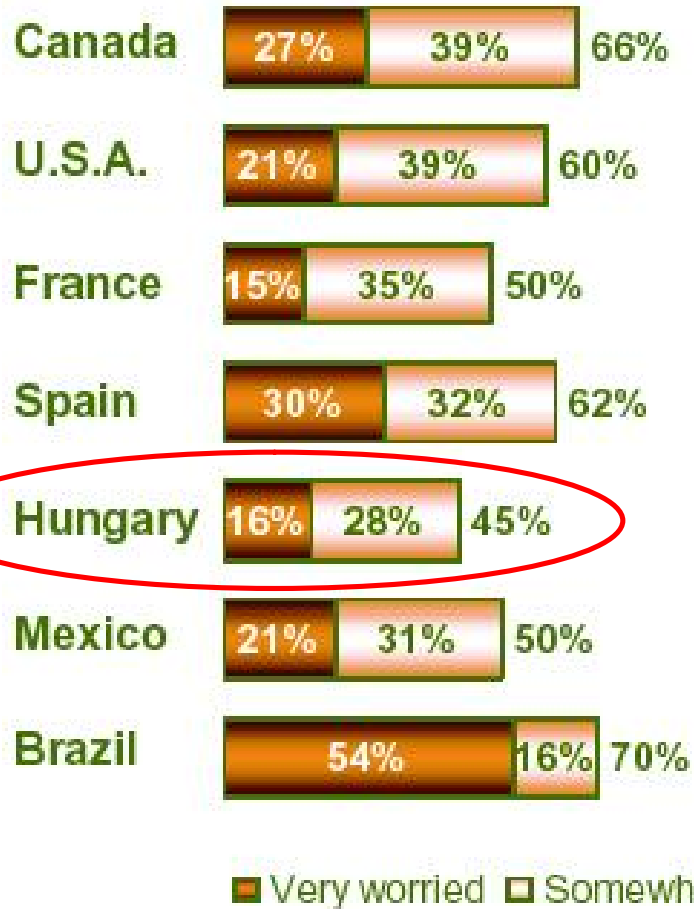
Közvélemény

[Megtörtént már Önnel?]

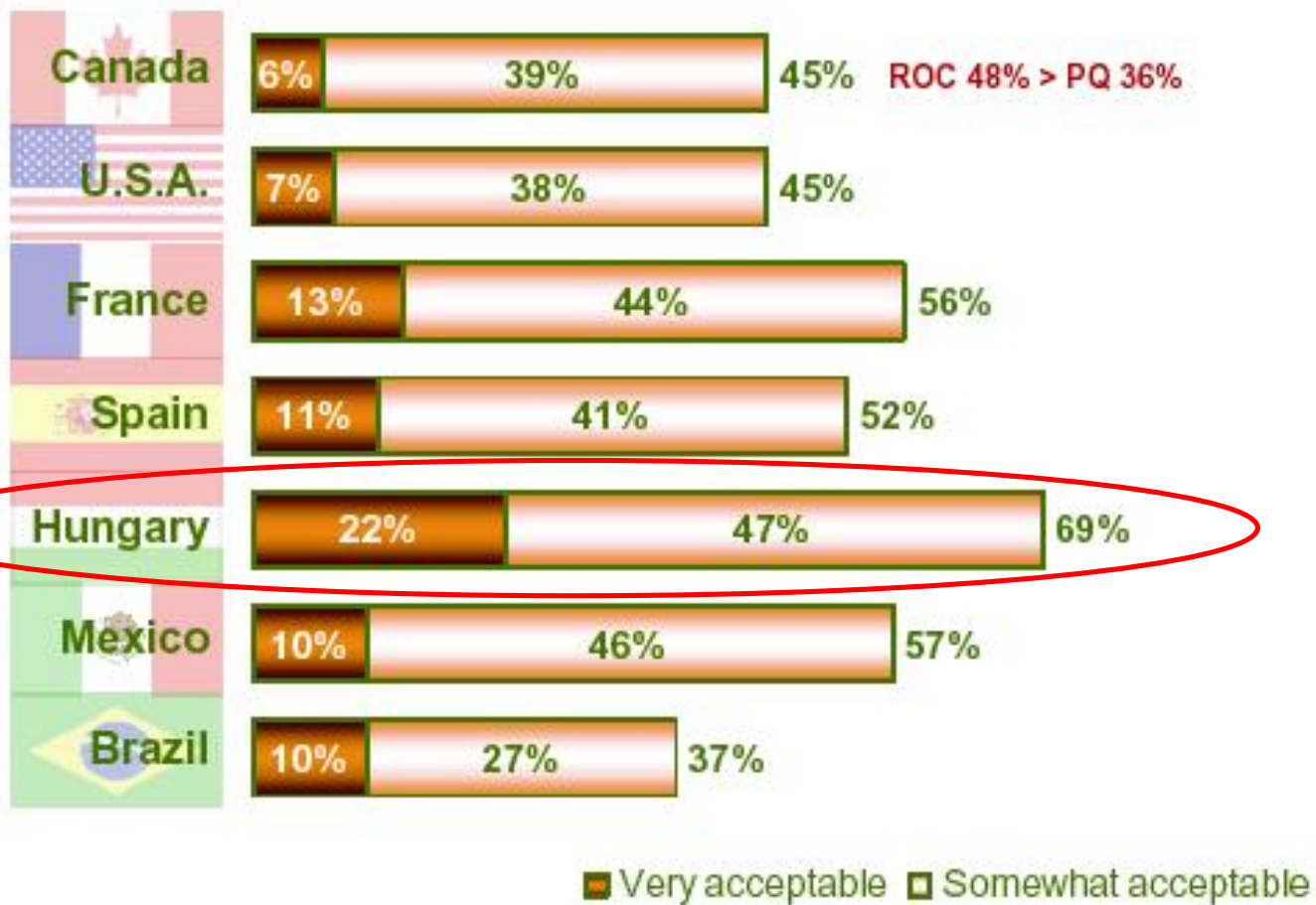
Közvélemény

[Odafigyel, mit ad meg magáról az interneten?]

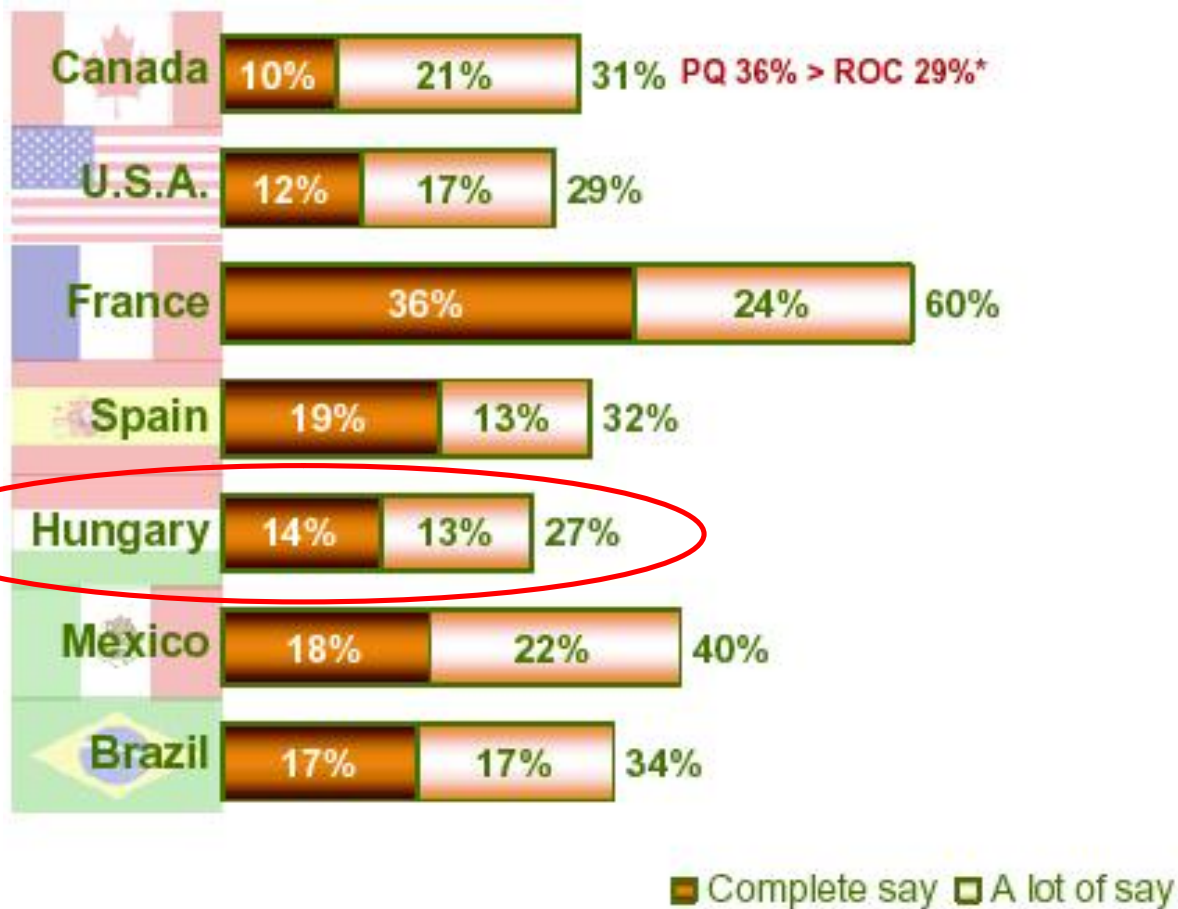
Közvélemény

[Elfogadja a fogyasztók profilírozását?]

Közvélemény

[Mennyi beleszólása van?]

Az absztrakciós küszöb

➔ Más az interjú, más a kérdőív!

- Ha igazoltat a rendőr: „rendőrállam”
- Ha virtuálisan igazoltat: „nincs titkolnivalóm”

Mit gondolnak az informatikusok?

- Ha a Kód a Törvény¹...
... akkor a Kódolók a Törvényhozók
- Ha a Kódolók a Törvényhozók...
... akkor ismernünk kell a nézeteiket
- Ha ismerjük a nézeteiket...
... akkor szembesíthetjük őket a nézeteikkel
- ▶ • Ha szembesítjük őket a nézeteikkel...
... akkor talán jobb Kódjaink/Törvényeink lesznek

¹ lásd Lawrence Lessig

www.broad-project.eu

BROAD

Broadening the Range Of Awareness in Data protection

- Opening Page
- Action Areas
- Consortium Members
- Participants
- Advisory Board
- Pályázat

BROAD – in Short

Broadening the Range Of Awareness in Data protection (BROAD) is a collaborative effort of Hungarian and Dutch not-for-profit organizations, to raise awareness in the area of data protection and information privacy by using innovative means and methods. The three action areas of BROAD are: surveying target groups and feeding back the results to professional and common knowledge; establishing an internet forum in the intersection of IT and privacy; and producing and disseminating professional and amateur creative products, such as videoclips and “positive clichés”.

The BROAD project is funded jointly by the Fundamental Rights and Citizenship Programme of the European Commission and the consortium member institutions.

The duration of the project is 18 months; it started officially on 1st of January, 2009.

Action Areas in BROAD

- » *Action area 1: Survey and Feedback*
- » *Action area 2: Internet forum*
- » *Action area 3: Creative genres*

Contact info

- » *E-mail*

© BROAD Project, 2009-2010

... az internetes megfigyelésről?

Nem kell aggódni; semmi újdonság

IT biztonsági kisvállalkozás ügyvezetője

„Az emberek 98–99 százalékának abszolút **nincsen félnivalója** ilyesmitől, mert egyszerűen senkit nem érdekel, hogy **ővele** most mi van. A maradék 1–2 százalék számára tudomásul kell venni, hogy **a világ jelenleg így néz ki.**”

► Szoftveralkalmazást fejlesztő cég vezetője

„...az internet, az csak hatékonyabbá teszi azt ugyanazt, **ami amúgy is megvolt.** Tehát minden értelemben, a jót is, meg a rosszat is”

...a munkahelyi megfigyelésről?

Szolidárisak a dolgozókkal; megkülönböztetik a szervezet érdekeit és az alkalmazottak magánéletét

- ▶ Webes szolgáltatások menedzsere, kulturális intézmény

„Én ezt abszolút nem tartom jó dolognak. Lássuk be, hogy napi nyolc órát a számítógép előtt ülni és csak avval foglalkozni, hogy dolgozom, dolgozom, dolgozom, ez nem egy jó dolog. És most az, hogy az emberke szerencsétlen tíz percre megnéz valami mást az interneten, ez ne legyen már egy ilyen vesszőparipa.”

...a munkahelyi megfigyelésről?

Szolidárisak a dolgozókkal; megkülönböztetik a szervezet érdekeit és az alkalmazottak magánéletét

- ▶ Informatikai szakmai szervezet ügyvezetője

„Gyűlölöm ezeket a megoldásokat. De az, hogy én azzal foglalkozzak, hogy a saját központi számítógépemen azt nézzem meg, hogy a másik irodánkban, Ilona éppen mivel foglalkozik, ennek a gondolatától is kiver a víz. Azt viszont nagyon szigorúan alkalmaznám..., hogy hivatali anyagok ne kerülhessenek ki, és ami kikerül, azt nagyon keményen szankcionálnám.”

...az állam általi megfigyelésről?

Toleránsak az állammal szemben.
Az államnak szavatolnia kell a biztonságot.

- ▶ Informatikai szakmai szervezet ügyvezetője

„Nyilván az államnak bizonyos információkra szüksége van, a különböző nyilvántartásokat pedig bármikor összetudja rakni. Ez ellen semmit nem tudunk tenni.”

- ▶ Egyetemi tanár, informatikai kar

„Magyarországon van a legkeményebb személyes adatvédelmi törvény, ami már az irracionalizmus határát súrolja. Beteges, hogy a BKV nem szerelhet fel kamerákat a buszokra, hogy megfigyelje az utasokat ...hogyan a késsel támadó nem vehető fel a kamerával, mert közben lehet, hogy 10 nem támadó, vagy tisztességes ember képe is megjelenik”

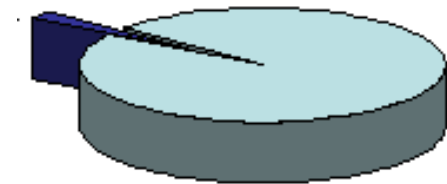
Mi van, ha nem értenek egyet?

A túlnyomó többség kinyilvánítaná, ha nem ért egyet a döntéssel

De...

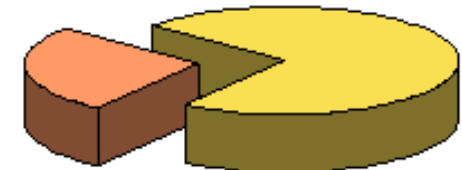
- ▶ Háromnegyedük mindenképp végrehajtaná a döntést (akár kinyilvánítaná az ellenvéleményét, akár nem)

Nem nyilvánítaná ki,
egyéb – 2,3%

Kinyilvánítaná
97,7%

Végrehajtaná
74,4%

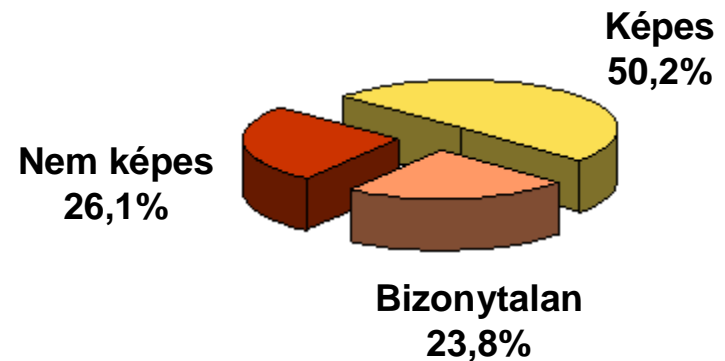

Nem hajtaná
végre, egyéb
25,6%

Képesek megvédeni magukat?

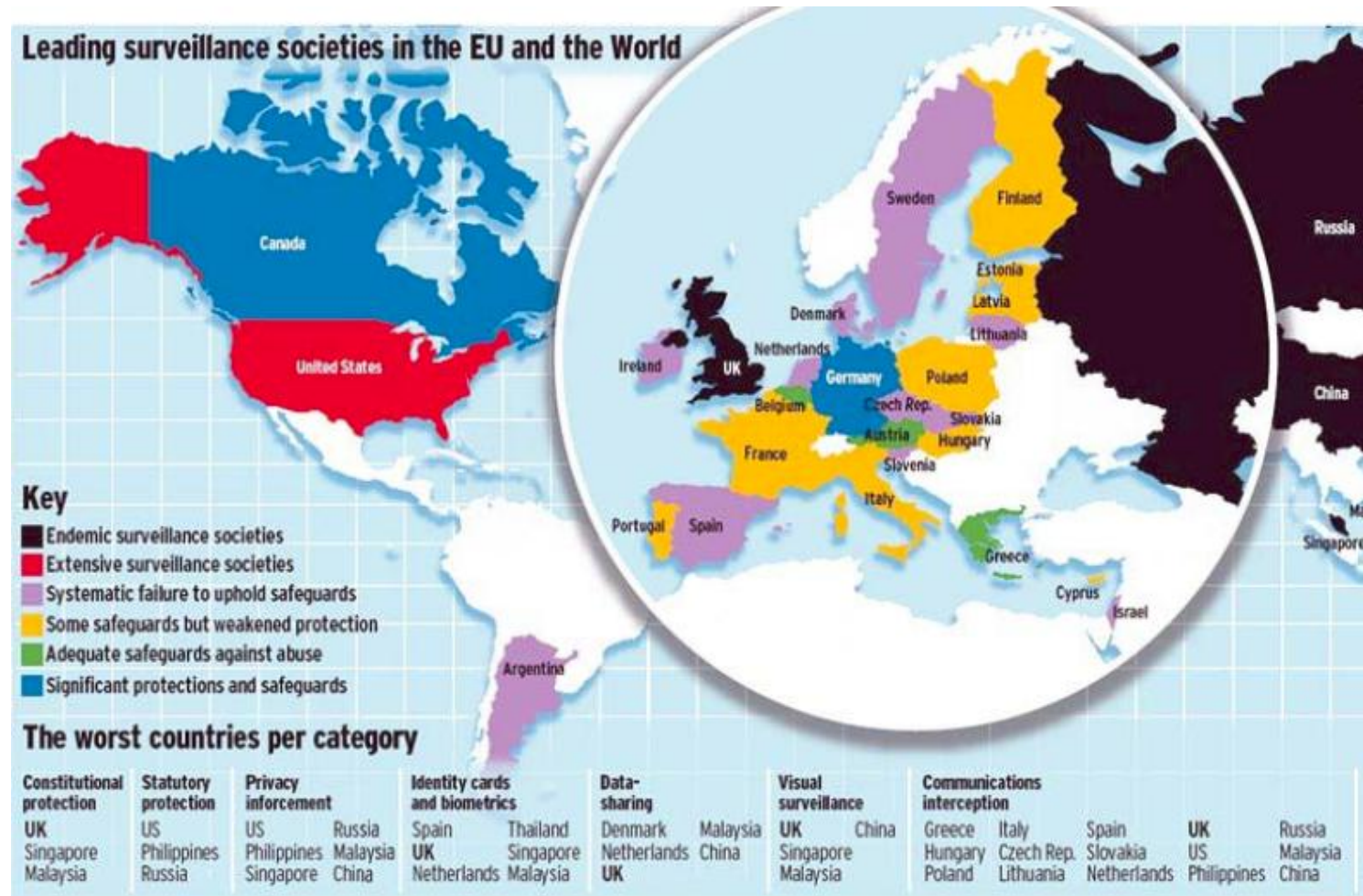
- Az informatikusok fele gondolja, hogy képes megvédeni a saját magánéletét,
- negyedük erre képtelennek tartja magát, és
- negyedük nem tudja, hogy képes-e erre egyáltalán.

- ▶ Akit jobban érdekel a magánélete,
 - nem használ több PET-et
 - nem használ több álnevet
 - nem ad többször hamis választ
 - (forgalom-anonimizálót használhat)

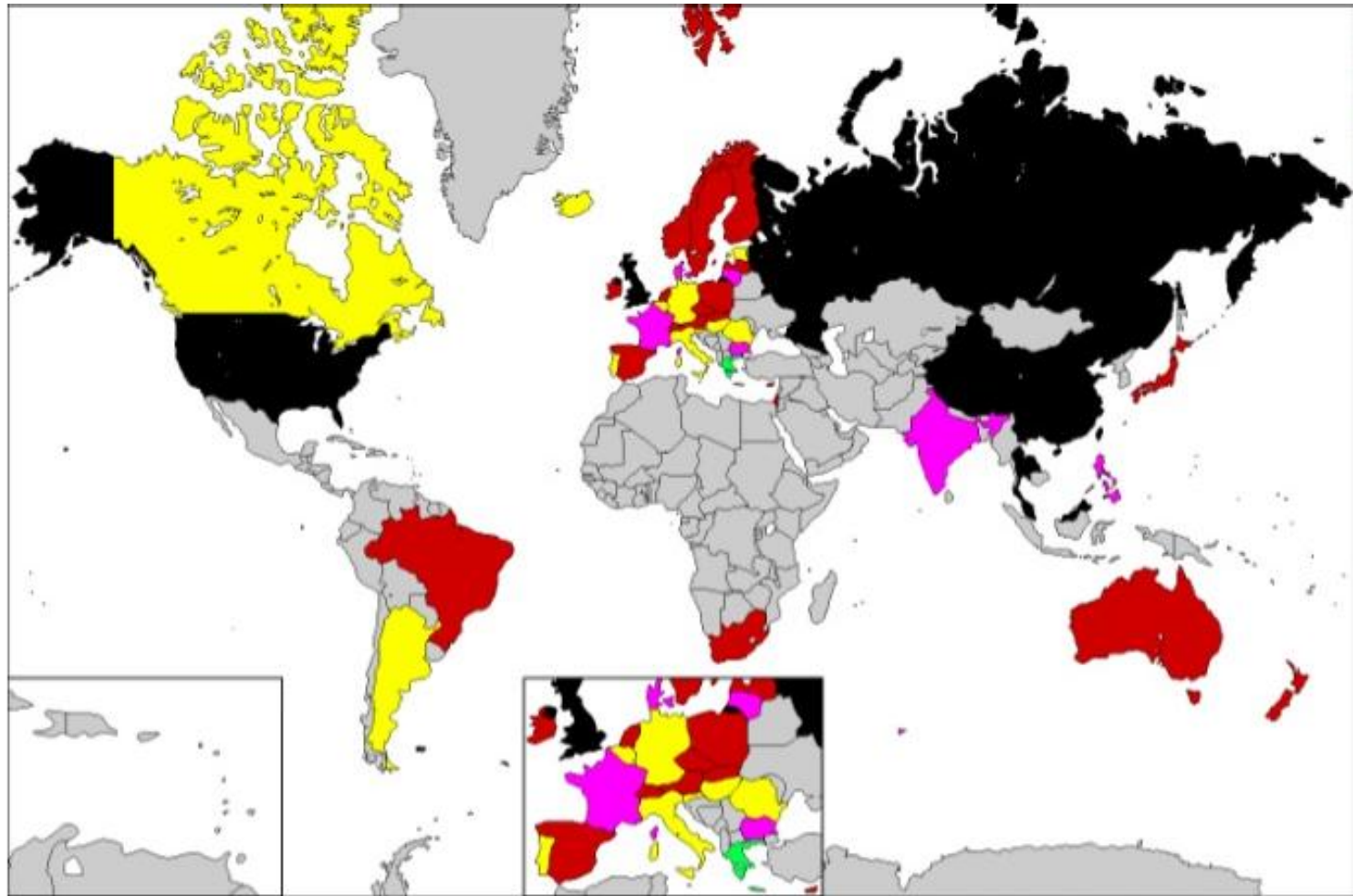

Kritika: Kukkoló társadalmak 2006

Kritika: Kukkoló társadalmak 2007

Magyar osztályzatok 2006–2007

	<u>2006</u>	<u>2007</u>
alkotmányos védelem	4	4
törvényi védelem	4	4
a magánélet-védő jogszabályok végrehajtása	4	4
azonosító kártyák és biometria	4	4
adatok továbbadása	–	3
vizuális megfigyelés	2	1
kommunikáció lehallgatása	1	1
kommunikációs adatok megőrzése	–	4
állami hozzáférés a személyes adatokhoz	3	3
munkahelyi megfigyelés	–	2
egészség, pénzügyek és helyváltoztatás megfigyelése	3	2
határátlépési ügyek	3	3
vezetés	2	1
demokratikus biztosítékok	3	4

A tudomány válasza

- új diszciplína: Surveillance Studies
- kutatóhelyek: Queen's University (Kingston, Kanada)
- folyóiratok: Surveillance & Society
- projektek: UrbanEye, LiSS, GPD

- ▶ Új szimbólumok:
 - Panopticon² helyett
 - Peripticon*
 - House of Mirrors*

² lásd Jeremy Bentham (1787)

A technológia válasza (PET)

Privátszférát Erősítő Technológiák (PET):

anonim böngészők, web bug irtók,
nym-generátorok, profilgátlók,
remaierek, bizalmi védjegyek,
cookie-irtók, anonim digitális pénzrendszerek,
spyware-irtók, bioscrypt,
adat- és hang-rejtjelzők, spam-, webreklám-szűrők,
RFID PET-ek...

A technológia válasza (PET)

international
PET
portal and blog

twitter

Adatokat szivárogtatnak ki a népszerű Facebook alkalmazások
<http://bit.ly/dcPcHH>
<http://bit.ly/buDn6d>
egy nappal ezelőtt

Nincs a Facebooknak ügyfélszolgálat? De van. Csak te egyszerűen nem vagy a Facebook ügyfélkörében.
<http://bit.ly/cPINJo>
5 nappal ezelőtt

Trendi a gyerekre RFID-kártyát akasztani
<http://bit.ly/cxXs7t>
6 nappal ezelőtt

Üdvözlünk a Nemzetközi PET Portál és Blogon!

A PET jelentése Privátszférát Erősítő Technológiák. Ez a nemzetközi fórum – a korábbi magyar nyelvű, több éves múltra visszatekintő PET Portál és Blog szakmai hagyományait követve és kiterjesztve – azt kívánja bizonyítani, hogy a korszerű informatika, az internet nemcsak magánéletünk figyelésére alkalmas, hanem védelmére is.

Ez a fórum nemcsak szakembereknek szól, hanem széles látogatóközönségnek. Ezért a portálon megjelenő anyagainkat három érdeklődési körnek megfelelően Fialatok, Felnttek és Profik kategóriába osztottuk. Egy-egy anyag több kategóriába is tartozhat. Ahhoz, hogy az érdeklődésednek megfelelő stílusú és tartalmú anyagokat lásd, válassz a három kategória közül!

FIATALOKNAK

FELNŐTTEKNEK

PROFIKNAK

BELÉP

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Villamosmérnöki és Informatikai Kar
Híradástechnikai Tanszék

Ajánló: Paulik Tamás szakdolgozata

2010.05.01. 21:32:33

A PET Portálon először publikált tanulmányok sorát következőként Paulik Tamás 2009-ben leadott szakdolgozata bővíti, melynek címe Kliensoldali webes tartalomtíkosító eszköz készítése. A tanulmány és a CD melléklet letölthető a tanulmányok szekcióból.

Tovább...

BROAD videos

2010.10.20. 00:11:19

BROAD videók a PET Portálon

2010.08.01. 21:44:50

Ajánló: Paulik Tamás szakdolgozata

2010.05.01. 21:32:33

Videóinterjú Rolf Wendolsky-val

2010.01.28. 21:22:38

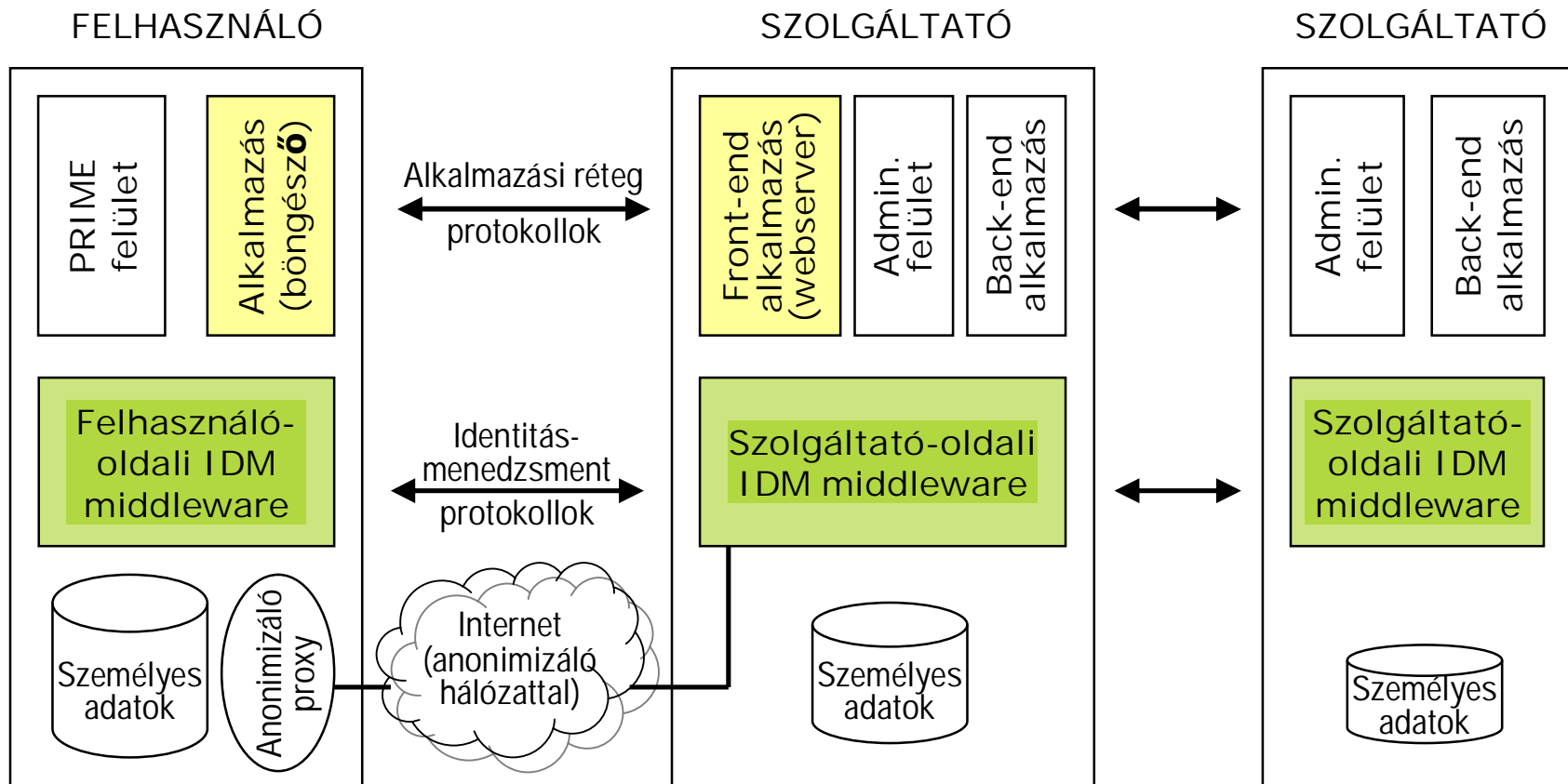

A technológia válasza (PRIME)

- Role-Based Privacy (RBP)
- Felhasználó-centrikus (!) identitásmenedzsment
- Szolgáltató és ügyfél információs alkufolyamata
- Automatikus (jog- és magán-) szabály-végrehajtás

A PRIME architektúra

A kreatív alkotók válasza

STREET VIEW

PRIVACY ON DEMAND

3.
TÖKÉLETES SZÉLETÉSNAPI AJÁNDÉK, AMI HOLNAP LESZ, HA RÓL TUDOM, AZ AMJALIAKAT MAIR RENDEZTÜK AZ OPTIMALIZÁLO MENÉDZSÉJÉVEL, AKIT A PROFILJÁK MEGRIZOTT

1.
MINDJÁRT VÉSE IS VAGYUNK, MOSTMÁR AZTAN TÉNYLEG BIZTONSÁGBAN LESZ A CSÚNYA ILLEGA'LIS TARTALMAKTÓL

2.
MEGHOZTAM A KÖZÖNLÉGES VESE-ÉS INTIM MELEGÍTŐT, AMIT 2 HÓNAPJA NÉZEGET, A FELESEGE A FACEGOOGLEBOOK MOSTMÁR A KIMONDATLAN IGÉNYEIT IS TELJESÍTI...

FACE GOOGLE BOOK

NAPJAINKRAN MÁR KI'SE KELL MONDANIA VAGYAIT, VALLALATUNK MINDENT TUD ÖNRŐL ÉS KÖRNYEZETÉRŐL. A LEGOPTIMÁLISABB ÉS SEMÉLYRE SZÓLÓ SZÖVGCALYATAST NYÚJTUK, AMI MINDEN KÉPZELLETET FÉLÜLMÉL...

RIZZA ÖN IS MEGÁT A LEGHOZZÁÉRTŐRREKRE, AHOGY AZT ENNEREK MILLIÓI TESTIK!
BÉLEKYERE NYILATKOZAT!

MPAARIAA

NE RIZZA AVÉLETLENRE! AZ ÖN, CSALÁDJA,

KÖRNYEZETE ÉS A TÖRVÉNYES REND ÉRDEKÉREK KERESSE FÖL SZERVEZETÜNKET ÉS KÉRJEN IDŐPONTOT, MUNKAÁRSAINK KÉSZSÉGGEL SEGÍTENEK FELTÉLEPÍTENI A **BIZTONSÁG** SZOFTVERT, AMELLYEL EZEK UTÁN MÁR BIZTONSÁGBAN BIZTONSÁGBAN ILLEGA'LIS TARTALMAKTÓL.

Lobby és PR válaszok

Mindig rózsaszínű a kép

(csak e-demokráciáról hallunk, e-diktatúráról sohasem)

Elbutítjuk a felhasználót: egy kattintás, és tiéd a világ

(és utána persze kritizáljuk)

„Vörös farok” – „adatvédelmi farok”

(„...természetesen az adatvédelmi követelmények figyelembevételével...”)

Külön előszobázunk Brüsszelben

(a szálak az EU-ban sem érnek össze)

► Policy Laundering

(„...mi nem tennénk, de a NATO akarja...”)

A mi válaszaink

- Ez van, ezt kell szeretni? [ebben nagyok vagyunk]
- Nem használunk internetet? [digitális absztinencia]
- Használunk, de nem bízunk senkiben? [low trust society]
- Oktatás [de nehogy didaktikusan tegyük!]
- Etika [milyen etika: üzleti? internetes?]

A mi válaszaink

„A szellemet nem lehet visszadugni a palackba”

„Amit meg lehet csinálni, meg is fogják”

„A magánélet halála”

► Értékválasztás:

Mondjunk-e le a tiszta levegőről?

(Mert hova jutnánk motorizáció nélkül...)

Vagy növeljük a határértékeket?

(Úgysem tartjuk be...)

Töröljük el az adatvédelmi megkötéseket?

(Úgyis meg lehet kerülni őket...)

Tanulság

Nem a „veszély” a lényeg... hanem

- ▶ az önrendelkezés lehetősége
- ▶ a személyes autonómia igénye
- ▶ a kritikus gondolkodás képessége
- ▶ sorsunk átláthatósága, irányíthatósága
- ▶ a magánélet ne legyen elit kiváltság

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Székely Iván
szekelyi@ceu.hu

[Néhány hasznos link]

www.pet-portal.eu

www.broad-project.eu

www.prime-project.eu

www.surveillance-and-society.org/ojs

www.surveillanceproject.org

www.liss-cost.eu

